

Висновки. Деякі категорії юридичних і фізичних осіб, зацікавлених в ефективній діяльності страховика – від страховальників до державного регулятора і суспільства в цілому мають здебільшого протилежні інтереси, а акціонери і виконавча дирекція мають їх не тільки збалансувати, але й поєднати в забезпеченні надійності, прогнозованості та об'єктивності в процесі стратегічного управління.

Література

1. Бурроу К. Основы страховой статистики. – М.: АНКІЛ, 1996. – С. 97.
2. Карузєрс Н., Альперович М. Четыре фазы развития бизнеса. – К.: Максимум & Стратегии. – 2004. – № 5. – С. 6–8.
3. Савчук В. Риск – благородное дело. – К.: Максимум & Стратегии. – 2005. – № 10 (44). – С. 12–21.
4. Фурман В.М. Стратегічне управління страховою компанією. – К.: КНЕУ, 2008. – С. 221–224.
5. www.lib.ua-ru.net

УДК:657.05

М. П. ВОЙНАРЕНКО, Л. В. ЄМЧУК
Хмельницький національний університет

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАПРОВАДЖЕННЯ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО БІЗНЕСУ: ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

Розглянуто вплив спрощеної системи оподаткування як одного із напрямів державної підтримки малого підприємництва на поповнення дохідної частини бюджету та формування умов господарювання суб'єктів малого бізнесу.

The influence of simplified tax system as one of the directions of state support of small business revenue to replenish the budget formation and economic conditions of small business.

Ключові слова: спрощена система оподаткування, мале підприємство, приватні підприємці, ефективність спрощеної системи оподаткування.

Актуальність теми. Розвиток діяльності суб'єктів малого підприємництва значною мірою залежить від форм і методів державного регулювання економіки. Важливим напрямком реалізації інституціональної політики держави є створення сприятливих умов для становлення малого бізнесу як провідної сили у подоланні негативних явищ і процесів в економіці. З цією метою приймаються законодавчі і нормативні акти, якими передбачені: Національна програма сприяння розвитку малого підприємництва в Україні, програми підтримки малого підприємництва в АР Крим, регіональні і місцеві програми підтримки розвитку малого підприємництва. Державна підтримка малого підприємництва здійснюється за такими напрямками: формування інфраструктури підтримки й розвитку малого підприємництва; організація державної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів для суб'єктів малого підприємництва; встановлення системи пільг для суб'єктів малого підприємництва; запровадження спрощеної системи оподаткування, бухгалтерського обліку та звітності; фінансово-кредитна підтримка малого підприємництва; залучення суб'єктів малого підприємництва до виконання науково-технічних і соціально-економічних програм, здійснення поставки продукції (робіт, послуг) для державних та регіональних потреб.

При цьому, спрощена система обліку і оподаткування є одним із основних напрямів державної підтримки малого підприємництва. Проте її практична реалізація забезпечується складною нормативно-правовою базою, яка не має системного характеру і містить суперечливі положення, що ускладнюють умови господарювання суб'єктів малого бізнесу.

Огляд літературних джерел. Питанням оподаткування та податкового стимулювання діяльності суб'єктів малого підприємництва присвячено чимало праць зарубіжних і вітчизняних вчених. Проте умови господарювання суб'єктів малого бізнесу постійно змінюються, виникають нові проблеми, які впливають на оподаткування діяльності малого підприємництва, і які потребують негайного вирішення.

Особливості переходу на єдиний податок та умови його застосування юридичними і фізичними особами в світлі останніх змін законодавства розглянуто М. Бойцовою, В. Кузнецовим [2]. Сутність спрощеної системи оподаткування, законодавчі невизначеності обліку і оподаткування суб'єктів малого бізнесу розглядаються в працях Ю.С. Горайнової, Ю.Д. Малярєвського [3], Ю.Б. Іванова [4] та ін.

Метою статті є дослідження ефективності запровадження спрощеної системи оподаткування, виявлення її слабких та сильних сторін і визначення їх впливу на діяльність суб'єктів малого підприємництва.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до Господарського кодексу України [5] підприємство – це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів і одержання при-

бутку. За законом України “Про державну підтримку малого підприємництва”, суб’єктами малого підприємництва можуть бути:

- фізичні особи, зареєстровані у встановленому законом порядку як суб’єкти підприємницької діяльності;
- юридичні особи – суб’єкти підприємницької діяльності будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, де середньооблікова чисельність працюючих за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та обсяг річного валового доходу не перевищує 70 млн грн.

Суб’єкти малого підприємництва, як юридичні, так і фізичні особи можуть за власним бажанням обирати спрощену систему оподаткування. Спрощена система оподаткування надає багато переваг не лише для сектору малого бізнесу, але і для держави у вигляді поповнення дохідної частини бюджету. Сплата єдиного податку здійснюється у чітко визначені законодавством терміни, а сплачений єдиний податок відділення Державного казначейства України наступного дня після надходження коштів перераховують у таких розмірах:

- до державного бюджету – 20 % єдиного податку юридичних осіб;
- до місцевого бюджету – 43 % єдиного податку фізичних осіб і 23 % єдиного податку юридичних осіб.

Динаміка надходження єдиного податку до бюджету в розрізі щомісячних платежів представлена на рис. 1 [6].

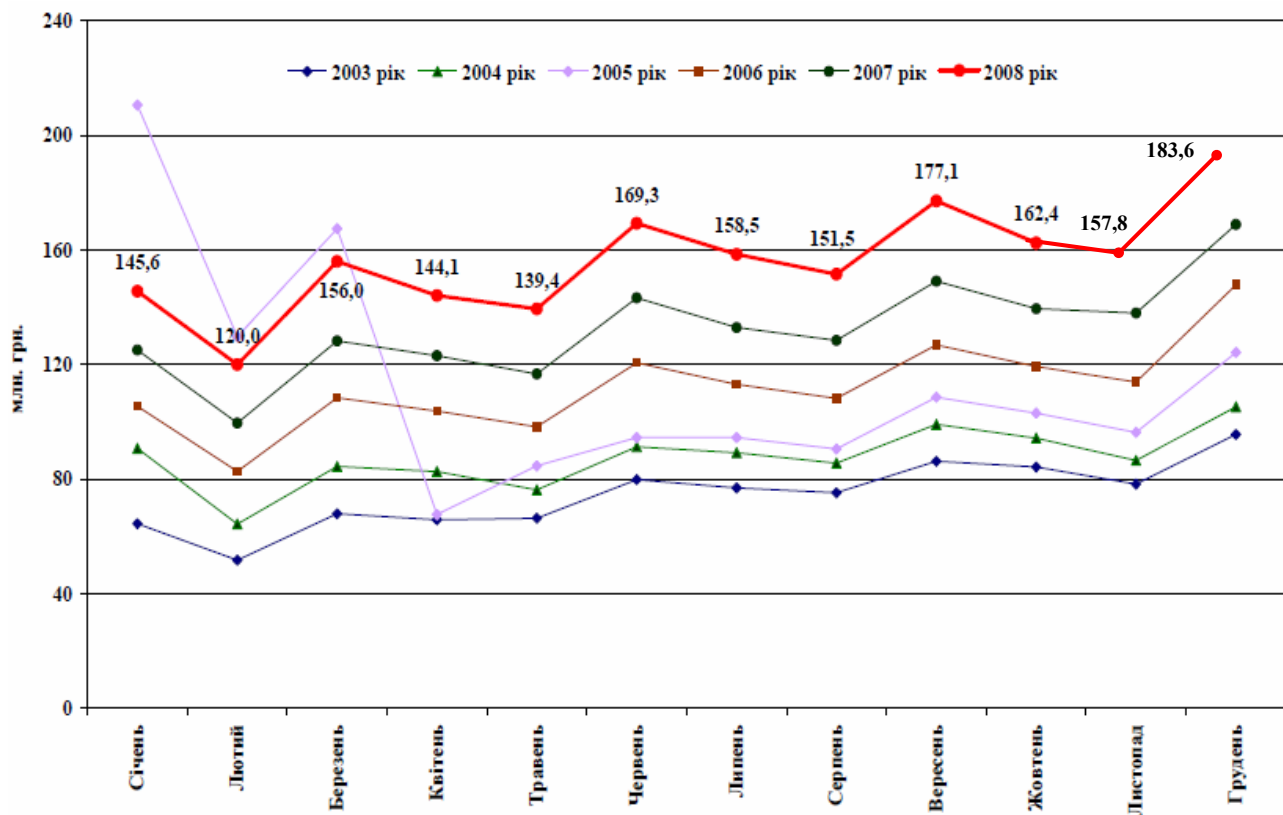

Рис. 1. Динаміка щомісячних надходжень до бюджету єдиного податку суб’єктів малого підприємництва (2003–2008 рр.)

Отже, спостерігається поступове щорічне збільшення надходжень єдиного податку до бюджетів усіх рівнів. У 2005 році відбувалися зміни в законодавстві України щодо спрощеної системи оподаткування, які спочатку зменшували податковий тиск, а в квітні місяці відбулась відмова від змін на користь попередніх більш обтяжливих умов оподаткування. Це знайшло своє відображення на рисунку як максимальне значення надходжень єдиного податку у січні в сумі 210 млн грн, і мінімальне значення обсягу надходжень єдиного податку у квітні – 67,6 млн грн. Проте на кінець 2005 року ситуація стабілізувалась, і надходження до бюджету єдиного податку відновили існуючу тенденцію щодо збільшення. Наведені на рис. 1 дані відображають доцільність запровадження спрощеної системи оподаткування з позицій наповнення бюджету держави.

Щодо структури фактичних податкових надходжень місцевих бюджетів, то єдиний податок займає досить незначну частку і зменшується із кожним роком (рис. 2) [6]. На нашу думку, це пов’язано, насамперед, з економічною ситуацією у країні, яка не створює передумови для розвитку малого бізнесу при вирішенні проблем оподаткування практичного характеру.

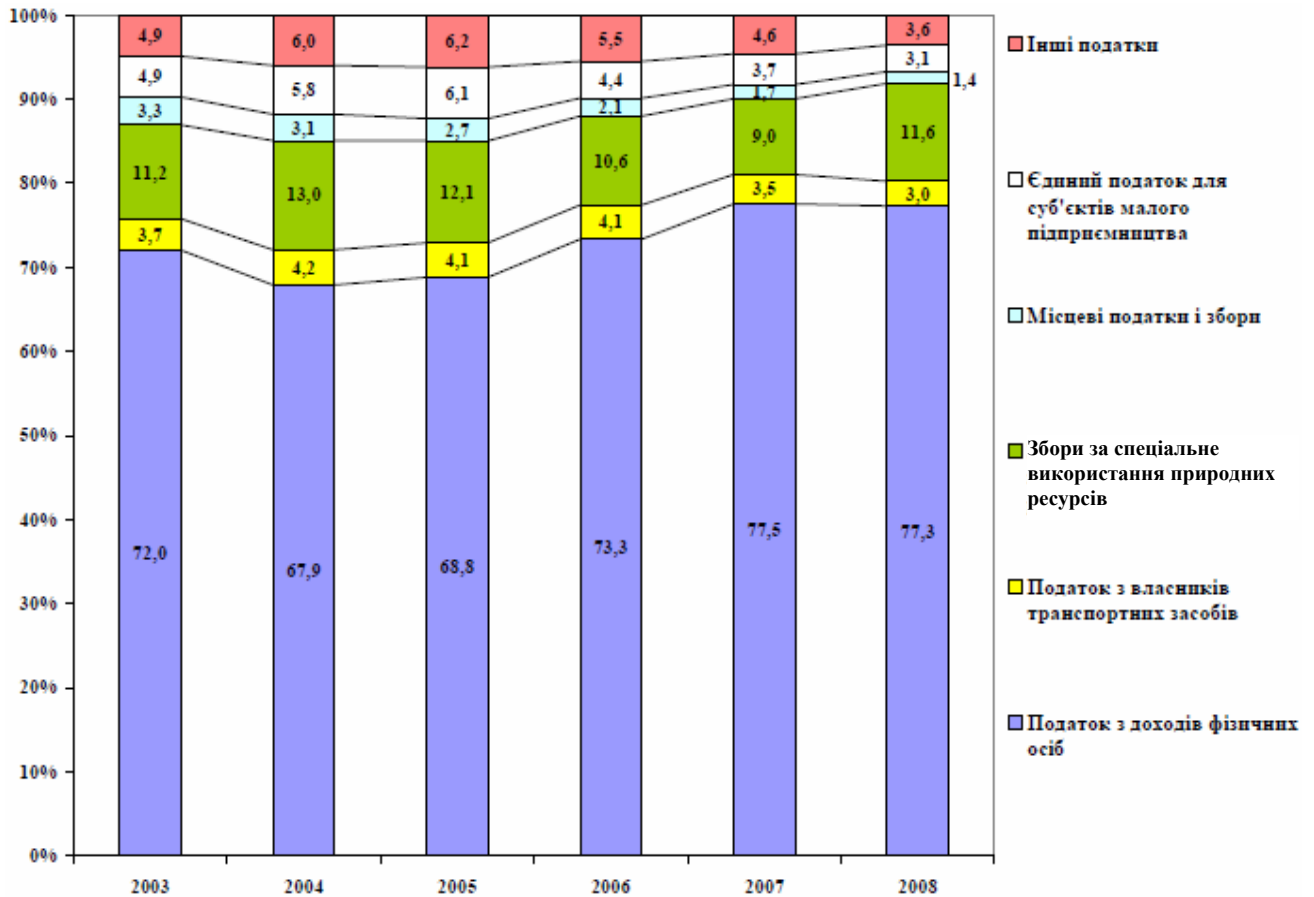

Рис. 2. Структура фактичних податкових надходжень місцевих бюджетів (січень–жовтень 2003–2008 рр.)

Таким чином, на підставі інформації (рис. 2) ми можемо зробити висновок, що збільшення надходжень єдиного податку здійснюється за рахунок постійного зростання кількості малих підприємств, а не за рахунок збільшення доходів сектору малого бізнесу. Цей факт відображає і одну із негативних сторін спрощеної системи оподаткування, а саме те, що малі підприємства і фізичні особи приховують дійсний обсяг отриманих доходів [7].

Така ситуація пов'язана не стільки із податковим навантаженням спрощеної системи оподаткування, скільки із бажанням підприємств залишитися на єдиному податку. Сектор малого бізнесу поставлений у досить вузькі рамки обсягом виручки для можливості сплати єдиного податку: юридичних осіб – до 1 млн грн, і фізичних осіб – до 500 тис. грн.

Підприємці шукають різні шляхи, аби не переходити на загальну систему оподаткування. Так, наприклад, одній особі може належати декілька малих підприємств з однаковою назвою, які за звичайних умов господарювання мали б розглядатися як окремі філії одного підприємства і оподатковуватися за загальною системою. Також досить поширеним явищем є «співпраця» малих підприємств з фізичними особами, коли юридична і фізична особа частіше усього функціонують в одному приміщенні та здійснюють свою діяльність на взаємодоповнюючих засадах. Усе це дає можливість «розділити» чи приховати отриманий дохід і тим самим діяти за спрощеною системою оподаткування.

До таких крайніх дій примушують суб'єктів господарювання окремі положення нормативно-правового забезпечення спрощеної системи оподаткування. Наприклад, у підприємства, яке перебуває на єдиному податку, граничний розмір виручки отриманої за рік не повинен перевищувати 1 млн грн, а середньорічна чисельність працівників – 50 чол.

За даними Головного управління статистики у м. Хмельницькому, середня заробітна плата у місті складає 1500 грн. [8]. Нехай середньорічна чисельність працівників за звітний рік склала 25 чол. Отже, підприємству необхідно отримати виручку у розмірі більше 400 тис. грн і це лише для того, щоб виплатити заробітну плату працівникам і сплатити єдиний податок. Якщо ж взяти до уваги комунальні платежі, вартість яких постійно зростає, орендні платежі, витрати на амортизацію обладнання, зв'язок, рекламу, на сплату інших місцевих податків та зборів, то в результаті, у підприємства не залишається прибутку, який би міг бути вико-

ристаний на модернізацію обладнання, введення нових технологій у виробництво, на розвиток самого підприємства. А якщо припустити що середньооблікова чисельність працюючих наближена до 50 чол., то підприємству буде недостатньо річної виручки у розмірі 1 млн грн аби покрити свої витрати лише на оплату праці.

Отже, недосконалість спрощеної системи оподаткування сприяє не лише приховуванню реальних результатів діяльності підприємства, але й до неофіційно найманої робочої сили. Відповідно, це призводить до зменшення внесків у фонди соціального страхування, і як наслідок – зменшення розміру пенсійних виплат для таких категорій працівників у майбутньому.

Існує два шляхи вирішення даної проблеми для юридичних осіб. Перш за все, необхідно розширити правові рамки що до переходу на спрощену систему оподаткування, а саме – збільшити граничний розмір виручки, який може отримати підприємство за звітний рік. З іншої сторони, необхідно переглянути загальну систему оподаткування і внести відповідні корективи, які були б спрямовані на полегшення податкового тиску та спрощення нарахування і сплати податків.

Ще одним із недоліків спрощеної системи оподаткування є те, що результати діяльності приватних підприємств практично неможливо перевірити. Тобто, фізичні особи, які не використовують реєстратори розрахункових операцій, мають досить легкі можливості приховати свій реальний дохід. Також, варто наголосити на тому, що за останні роки, динаміка збільшення кількості малих підприємств значно знизилась, а натомість зросла динаміка збільшення кількості приватних підприємств [6].

Відповідно, збільшення чисельності зайнятих у малому підприємстві зростає за рахунок зростання суб'єктів підприємницької діяльності – фізичних осіб. Усе це тягне за собою два негативних наслідки:

– відбувається тінізація діяльності і, відповідно, зменшення податкових надходжень;

– даний сектор малого бізнесу не сприяє створенню в країні ефективного конкурентного середовища та забезпеченню передумов що до стійкого розвитку. До того ж, фіксований розмір податку не переглядався ще із 1998 року. За цей період, кумулятивний розмір інфляції склав більше 230 %.

Отже, економічно доцільно збільшити розмір фіксованого податку до 500–600 грн. Зважаючи на велику чисельність приватних підприємств у країні, це позитивно відобразилося б на економічному становищі держави в період кризи.

Висновки. Спрощена система оподаткування надає цілий ряд переваг як для держави, так і для суб'єктів малого бізнесу, проте умови переходу на єдиний податок були запроваджені указом Президента України № 746 ще в 1999 році [9], і до цього часу не переглядались, внаслідок чого в практичній діяльності платників єдиного податку юридичних і фізичних осіб виникає цілий ряд проблем, для вирішення яких ми пропонуємо:

– не відносити до критерію переходу на єдиний податок суб'єктів малого бізнесу чисельність працюючих, що дозволить створити додаткові робочі місця;

– обсяг виручки для переходу на єдиний податок суб'єктів малого підприємництва – юридичних осіб не обмежувати, а залишити на рівні обсягу валового доходу для категорії малих підприємств, що дозволить суттєво збільшити надходження до бюджету (адже єдиний податок сплачується навіть збитковими підприємствами), і дозволить вийти підприємствам із виручкою більше 1 млн грн із “тіні”;

– скоротити кількість платежів, що сплачуються суб'єктами малого бізнесу – юридичними особами, крім єдиного податку;

– не допускати необґрунтованих змін оподаткування суб'єктів малого бізнесу – юридичних і фізичних осіб.

При цьому слід зауважити, що окреслені нами проблеми характеризуються нескладним логічним обґрунтуванням і мають простий механізм реалізації, але позитивний результат їх вирішення має подвійний характер і надасть суттєві вигоди як для держави, так і для суб'єктів малого бізнесу.

Література

1. Закон України “Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні” від 21.12.2000 р., № 2157-III [Електронний ресурс] // Режим доступу: www.rada.gov.ua
2. Бойцова М. Єдиний податок від А до Я. – 3-тє вид., перероб і доп. // М. Бойцова, В. Кузнецов. – Х.: Фактор, 2007. – 368 с.
3. Облік і оподаткування суб'єктів малого підприємництва: Конспект лекцій для студентів напрямку підготовки 6.030509 “Облік і аудит” / Уклад. Ю.Д. Малярєвський, Ю.С. Горяйнова. – Х.: Інжек, 2008. – 200 с.
4. Іванов Ю. Альтернативні системи оподаткування: монографія. – Харків: ХДЕУ. – Торнадо, 2003. – 517 с.
5. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р., №436-IV [Електронний ресурс] // Режим доступу: www.rada.gov.ua
6. Щомісячний моніторинг основних індикаторів бюджетної системи України станом на 1.01.2009 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу: www.logincee.org

7. Ковалевич Д.А. Формування і виконання місцевих бюджетів в регіонах з обмеженими фінансовими ресурсами: автореф. дис... канд. екон. наук: спец. "Фінанси, грошовий обіг і кредит" / Д.А. Ковалевич. – Тернопіль, 2007. – 20 с.

8. Статистичний збірник. Малі підприємства Хмельницької області у 2008 році / За ред. В.В. Скальського. – Хмельницький, 2009. – 75 с.

9. Указ Президента України від 28.06.99 р. № 746 "Про спрощену систему оподаткування, обліку і звітності суб'єктів малого підприємництва" [Електронний ресурс] // Режим доступу: www.rada.gov.ua.

УДК 334.322

О. І. ГОНЧАР

Хмельницький національний університет

МОТИВАЦІЙНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ КОНКУРЕНТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ

У статті аналізується сучасний стан туристичної галузі України. Висвітлюються основні проблеми цієї сфери, а також формуються основні напрямки щодо забезпечення формування конкурентного потенціалу та вдосконалення туризму.

This article examines the current state of tourism industry in Ukraine. Highlights the main issues in this field, and formed the main directions for the formation of competitive potential and improve tourism.

Ключові слова: туризм, туристичні послуги, потенціал підприємств, туристичний продукт, прибутки, ресурси, конкурентоспроможність, мотиваційні заходи.

Вступ. В останні роки світовий туристичний ринок характеризується зростанням попиту на туристичні послуги. У багатьох країнах туризм перетворився в одну з провідних галузей економіки, став надійним джерелом поповнення бюджету. У державах, що активно розвивають цю галузь, туризм і, особливо, іноземний туризм, сприяє фінансовому наповненню бюджету, формуванню нових робочих місць, росту доходів населення та розв'язанню багатьох соціально-економічних проблем.

Включення України у світову інтеграцію передбачає формування та розвиток принципово нових форм функціонування підприємств, зміну економічних відносин з державою власниками, партнерами по бізнесу, працівниками; активну участь у процесах глобалізації економіки та міжнародної співпраці у різних сферах.

Основна частина. Роль туризму у світовій системі господарства є вагомим. Можна з впевненістю сказати, що характерною рисою кінця ХХ – початку ХХІ ст. є бурхливий розвиток туризму, який по своїй економічній віддачі вийшов на провідні позиції у світовій економіці. Так, якщо у 1950 році туристичні подорожі здійснили 25 млн осіб, то більш ніж за півстоліття їх кількість збільшилась у 30 разів і, за даними Всесвітньої туристичної організації (ВТО), досягла у 2007 році – 903 млн осіб.

У багатьох країнах прибутки від обслуговування туристів становлять основну частину надходжень. За результатами 2005 року, туристична галузь утворила 10,7 % світового внутрішнього продукту і поглинула біля 11 % витрат споживачів. Наприклад, в Іспанії частка прибутків від іноземного туризму в загальній сумі надходжень від експорту товарів і послуг складає 35 %, на Кіпрі та в Панамі – понад 50 %, на Гаїті – більш як 70 %. У 2003 році США від реалізації туристичних послуг іноземним громадянам отримали 58 млрд дол., Франція і Італія – по 27 млрд дол., Іспанія – 25 млрд дол.

Річні надходження від світової туристичної галузі становлять 500 млрд дол. США. Тому для багатьох країн на сьогодні однією з головних задач є розвиток реакційно-туристичної сфери. Для прикладу Туреччина, зосередивши зусилля на розвитку цієї галузі отримала несподіваний результат: вже через 10 років доходи цієї країни від туризму зросли з 7 до 200 млн дол., тобто більше, ніж в 25 разів.

За таких умов Україна теж повинна використати всілякі можливості, з метою зростання її частки у наведених даних. Україна має значний туристичний потенціал, оскільки вона розташована в центрі Європи на перехресті транспортних шляхів та має для поступального розвитку своєї рекреаційної сфери сприятливі природно-кліматичні умови, значний історико-культурний потенціал, необхідні людські та матеріальні ресурси. Туристична галузь економіки – це саме та галузь, яка заслуговує в Україні на більшу увагу для розвитку.

Оскільки, саме за рахунок цього існує реальна можливість забезпечити значний внесок в економіку держави у вигляді підвищення зайнятості населення, збільшення надходжень від зовнішньоекономічної діяльності та поповнення державного і місцевих бюджетів через салату податків. Унікальні ландшафти, чудові краєвиди, національні парки, заповідники та заказники, мінеральні й термальні води, грязьові джерела створюють усі передумови для формування в Україні високорозвиненого, індустріального, розрахованого навіть на найбільш вибагливих та заможних людей туристичного комплексу. На сьогодні від 48 % до 67 % обсягів